

εξ ἣς πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. "Ον φησιν δὲ Μάξιμος ἔξηγούμενος· Γονιμότητά φησι τὴν πατρικὴν ὑπὲρ ἔννοιαν πρόοδον εἰς ἔκφανσιν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ αὖθις δὲ Διονύσιος· "Οτι δὲ καὶ τὴν κυρίαν ἔχει τῶν δλων ἡ δλη θεότης περὶ τῆς θεογόνου θεότητος, ἢ τῆς υἱικῆς, οὐδὲ εἰπεῖν ἔστιν, οἶμαι." Οπου καὶ τῷ διαζευχτικῷ δείκνυσιν, δτι οὐ βούλεται τῷ υἱῷ προεῖναι δλως τὸ θεοχόνον. Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· Μόνος ἀγέννητος καὶ μόνος πηγὴ θεότητος δὲ πατήρ. Καὶ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος· Εἰς ἐν αἴτιον, τὸν πατέρα, υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἀναφερομένων. Καὶ δὲ Κύριλλος· Πῶς οὐ ζωὴ τὸ ρίζαν ἔχον τὴν ζωὴν καὶ πηγὴν ὡςπερ τινὰ τὴν ἀκήρατον καὶ παντὸς ἐπέκεινα γεννητοῦ τοῦ θεοῦ φύσεως; Καὶ αὖθις· Εἰ γνώρισμα τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως ἢ καρπογονία, εἴτουν θεογονία, φυσική τις πάντως ἔστιν ιδιότης αὐτοῦ. "Οθεν δῆλον ως οὐ βούλονται οι διάσκαλοι δύο γονιμότητας καὶ δύο δυνάμεις διακεκριμένας καὶ ἀρχὰς τεταγμένας εἶναι ἐν τῷ πατρὶ, ως ἀνάξιον τῆς θεολογίας καὶ ἐπικίνδυνον· οὐδὲ τὴν γεννητικὴν δύναμιν, καὶ ταῦτα προεπινοούμενην, καὶ τὴν προβλητικὴν μαθόντες πρότερον, οὕτω καὶ τὰ κατ' αὐτὰς προαγόμενα προηγορεύκασιν, ἀλλὰ μᾶλλον υἱὸν θεοῦ μαθόντες εἶναι τὸν Λόγον αὐτοῦ καὶ Πνεῦμα ἄγιον ἄρρητὸν τινα τρόπον, καὶ αὐτὸ τὴν ὑπαρξίν ἔχον ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, εἰκότως καὶ δύναμιν τινα διὰ τὴν τοῦ λόγου σαφήνειαν ἐνόησαν τῷ πατρὶ καρπογόνον καὶ γονιμότητα τῇ πρὸς τοὺς καρποὺς ἀποβλέψει διχαζομένην, δύο ὅντας, ἐν δὲ τῷ πατρὶ τῷ τῆς ἔξεως τρόπῳ συνειλημμένως τε καὶ ἐνοειδῶς νοούμενην. Καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ φησι περὶ τῆς τῶν ὅντων δημιουργίας δὲ ιερὸς Διονύσιος, δτι τὰς πάντων αἰτίας ἐν ἑαυτῷ μονοειδῶς δὲ θεῖος λόγος προείληφεν.

Καὶ δὲ Κύριλλος φησι· διὰ μιᾶς δυνάμεως τὸν θεὸν τὰς πο-

6. ἔστιν Μ: ἔστιν Δ	11. ὥςπερ τινὰ Μ: ὥςπέρ τινα Δ
19. κατ' Μ: κάτ' Δ	23. ἐνόησαν Μ: ἐννόησαν Δ
δῶς Μ: ἐνοειδῶς Δ	25. ἐνοειδῶς Μ: Κύριλλος φησὶ Δ
	29. Κύριλλος φησι Μ: Κύριλλος φησὶ Δ

κλιας τῶν ὄντων φύσεις δημιουργεῖν· διὸ καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ προϊόντα φυσικῶς οὐ τάξει τινὶ τοιαύτης προΐέναι ἐθέσπισαν, οἷα ἀν εἴη τῶν ἄλλων τῶν ἀφ' ἐνδεικόντων, ἐν οἷς καὶ τὸ τῷ πρώτῳ πλησιέστερον αἰτιόν ἔστι τρόπον τινὰ τῶν παρρωτέρω, οὐδὲ προεπινοεῖσθαι τὸν γεννήτορα τοῦ προβολέως ἐν αὐτῷ τῷ πατρί· οὐδὲ 5 τὴν γεννητικὴν τῆς προβλητικῆς δύναμεως, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων παρέδωκαν ἡμῖν, πᾶσαν τὴν θεολογίαν ἡκριβωκότες. Πῶς γὰρ οἱ ἄμα τε καὶ ἀμέσως προΐέναι καὶ ἄμφω καὶ προσεχῶς ἐκ τοῦ πατρὸς διδάξαντες τὸ γε εἰς τὴν γένιμον καὶ προακτικὴν ἥκον δύναμιν τοῦ πατρὸς; Ὁ γὰρ Διονύσιος οὐ δίζαν καὶ στέλε- 10 χος καὶ ἄνθος εἶπεν, ἀλλ' ὅτι ὁ υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα βλαστοὶ θεοφυτοί, ἐκ μιᾶς δῆλον ὅτι ἀνισχόντες φίλης ἄμα καὶ ἀμέσως καὶ προσεχῶς ἄμφω, ἢ δύο ἄνθη, ἐν ἑνὶ βλαστῷ δῆλα δὴ, δτε βλαστὸν τὸν πατέρα δεῖ νοεῖν, ἄμα δύο ἄνθη προάγονται, μηδέτερον θα- 15 τέρους πρότερον ἢ προσεχέστερον, ἢ ὑπερούσια φῶτα ἐκ μιᾶς λαμ- πάδος ἀναλάμποντα. Καὶ ταῦτα φησι πρὸς τῶν ιερῶν λογίων παρειληφέναι, οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ νομοθετεῖν. Καὶ Γρηγόριος ὁ Θεο- λόγος πρὸς Εὐάγριον γράφων φησίν· Οιονεὶ τινες τοῦ πατρὸς ἀκτῖνες ἀπεστάλησαν εἰς ἡμᾶς ὅ τε φεγγώδης Ἰησοῦς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον. Καὶ μετ' ὀλίγον· Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Σω- 20 τὴρ ὁ ἡμέτερος καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, ἡ δίδυμος τοῦ πατρὸς ἀκτὶς, τῷ ώς ἐξ ἐνδεικόντων δῆλοι τοῦ πατρὸς ἀπαστράπτειν ἄμφω. Ἀλλὰ καὶ δίρρυτον ποταμὸν δνομάζει τὸν υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, ἐκ μιᾶς πηγῆς τοῦ πατρὸς δηλαδὴ προϊόντα. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες τοῖς τοιούτοις χρῶνται δμοίως, οἵς ἀν ἐμφήνειαν 25 ἄμα τὴν προαγωγὴν εἶναι υἱοῦ τε καὶ Πνεύματος καὶ ἀμέσως καὶ προσεχῶς ἐκ πατρὸς, καὶ ἄμφω τὰ δεύτερα φέροντα τῇ ἀπο-

4. αἰτιόν ἔστι Μ: αῖτιον ἔστι Δ 6. ἄλλο Μ: ἄλλο Δ

12. δῆλον ὅτι ἔγραψα: δηλονότι ΔΜ 13. δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΔΜ 16. ταῦτα φησι Μ: ταῦτα φησὶ Δ 20. μετ' ὀλί-
γον Μ: μετολίγον Δ 23. δνομάζει Μ: ὀνομάζει Δ

βλέψει τῆς χοινῆς σφῶν αὐτῶν αἰτίας, ἐξ ὧν συμπροτάσιν ὡς αἰτιατὰ μόνον, κατ' ἄλλο δ' οὐδέν.

'Αλλ' ἡ ἄρρητος τοῦ θεοῦ σοφία τὴν ἀσθένειαν τῆς ἡμετέρας εἶδυται φύσεως, καὶ ὅτι οὐχ οἷα τε ἔσται ἡ ἡμετέρα νόησις καὶ ὁ λόγος συνάμα ἔχειν νοεῖν τε καὶ λέγειν, οὐδὲ γάρ οὐδὲ ἐν αὐτῷ τὸ νοεῖν καὶ λέγειν ὅτι συνάμα τοδὶ ἔστι, καὶ τοδὶ δυνάμεθα, μὴ καὶ θάτερον θατέρου προγοεῖν καὶ προεκφέρειν δυοῖν ὅντων κατὰ τὰς ὑποστάσεις, διὰ τοῦτο τὴν τάξιν ταύτην παρέδωκεν ἐν τῷ περὶ τοῦ βαπτίσματος λόγῳ, λόγοις Ἰσως καὶ ἄλλοις τισὶν ἀναγ-
10 καίοις καὶ εὔσεβεσι, προταχθέντος τοῦ υἱοῦ τῆς τοῦ Πνεύματος ὑποστάσεως κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐν τῇ Ἡρὸς τὰς κανονικὰς φάσκοντα· Γέγραπται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ, πῶς πρεσβύτερόν ἔστι τὸ ἐξ οὗ ἔστι; Τις δὲ καὶ ἡ παράνοια, ἐνὸς ὕντος τοῦ ἀγεννήτου, ἀλλ' ὅτι λέγειν τοῦ ἀγεν-
15 οῦ ἀνώτερον, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ μονογενοῦς πρότερον; Οὐδὲν γάρ μεσὸν υἱοῦ καὶ πατρός.

"Ἐνθα καὶ ἄλλην ἀποδίδωσιν αἰτίαν τοῦ μὴ λέγειν πρότερον τὸ Πνεῦμα τοῦ μονογενοῦς, καὶ οὐ τὴν αὐτὴν ἣν εἴρηκεν ἐπὶ τοῦ πατρός. Ἐκεῖ μὲν γάρ φησιν ἡ αἰτία κωλύει· οὐ γάρ τι ἀν εἴη πρότερον τὸ ἐξ οὗ ἔσπιν· ἐνταῦθα δὲ οὐ τοιοῦτόν τι ἔστι, φησιν,
20 ἀλλ' ἡ ἀμεσος σχέσις τοῦ πατρός δύναματος πρὸς τὸν υἱόν. Εἴτα ἐπάγει· "Ωςτε ἡ περὶ τὴν τάξιν καινοτομία αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως ἀθέτησιν ἔχει καὶ δλητικής τῆς πίστεως ἀρνησιν. Τὴν δὲ τοιαύτην τάξιν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς θελας Γραφῆς. Προλαβὼν γάρ ἔφη· Τέτα-
25 κται δὲ, ὡς ἐν Εὐαγγελίοις δεδιδάγμεθα, παρὰ τοῦ Κυρίου εἰπόντος Πορευθέντες βαπτίζετε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Ταύτην οὖν τὴν τάξιν τὴν διὰ τὰ

4. εἰδυτα M: εἰδυία Δ	οῖα M: οἵα Δ	5 (καὶ 6). συνάμα Δ:
σύναμα M	6 (δίς). τοδὶ M: τὸ δὶ Δ	8. παρέδωκεν M: παρέ-
		δοκεν Δ
13. πρεσβύτερόν ἔστι M: πρεσβύτερον ἔστι Δ		
τίς M: τὶς Δ	17. ἀποδίδωσιν ἔγραψε: ἀποδίδωσι ΔM	18. μο-
		νογενοῦς M: μονογεννοῦς Δ
	20. ἔστιν M: ἔστιν Δ	τοιοῦ-
		τόν τι εστι M: τοιοῦτον τὶ ἔστι Δ

ειρημένα τοῖς θείοις δύναμασι γινομένην δεῖν φασιν ἀκαίνοτόμητον εἶναι καὶ μήτε ἐν τῷ βαπτίσματι μήτε ἄλλαχοῦ μεταποιεῖσθαι.

Οὐ μὲν οὖν τάξιν εἰρηκεν διδάσκαλος ἢ ἄλλος τις τῶν θεολόγων, ἣν ἔξεῦρεν ἡ καινὴ αὕτη θεολογία βαθμοῖς τισι καὶ προηγήσεσι συντεθειμένην, τῷ προτέρῳ εἶναι δῆλα δὴ τὴν παραγωγὴν, 5 ὡς αὐτὸς φησι, τοῦ υἱοῦ τῆς τοῦ Πνεύματος ὑποστάσεως τῷ προηγεῖσθαι τὴν γεννητικὴν δύναμιν ἐν τῷ πατρὶ, ἀρχὴν οὖσαν τοῦ υἱοῦ, τῆς προβλητικῆς ἀρχῆς οὖσης τοῦ Πνεύματος, οὐδὲ τῷ πρότερον εἶναι τὸν γεννητορά τοῦ προβολέως τῷ προηγεῖσθαι τὸν νοῦν ἦτοι τὴν μνήμην, ὡς δὲ πρὸς ὃν δὲ λόγος ἔφη τῆς βου- 10 λήσεως.

Ταῦτα γάρ οὐδὲ εἰς νοῦν τοῖς θεολόγοις ἀνέβη· πῶς γὰρ ἂν, εἰς μυρίας ἀτοπίας ἐκφέροντα; καίτοι τὰς ἀτοπίας καὶ αὐτὸς φεύγειν μεγαλαυγῶν, ἔστιν οὖ τὴν προεπίνοιαν ἐπιχρώνυμα. Λέγουσι μὲν οὖν οἱ ἄγιοι προεπινοεῖσθαι τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ ὡς αἴτιον, 15 ἵνα τὴν τοῦ χρόνου προήγησιν ἀνέλωσιν ἀλλ' οὐ διὸ τὸ προεπινοεῖσθαι καὶ αἴτιόν φασι τοῦ υἱοῦ. 'Αλλ' αἴτιον μὲν εἶναι ὑπόκειται καὶ τὸ προτετάχθαι ὡς αἴτιον ὡςαύτως· τὸ δὲ πρότερον τὸν χρόνον τῷ προτέρῳ τῆς ἐπινοίας διακρούονται. 'Ἐφ' ὃν δὲ ἡ κατὰ τὴν αἰτίαν τάξις ἀμφισβητεῖται, ἡ προεπίνοια πρὸς τὸ δεῖξαι 20 ταύτην οὐκ ἔξαρκεῖ. 'Ἐπὶ δὲ τῶν δυνάμεων ἡς φησιν, ἡ προεπίνοια δὲ πολλῷ μᾶλλον ἀλυσιτελῆς πρὸς τὴν χρείαν αὐτῷ, εἰ καὶ δοίη τις εἶναι δύο δυνάμεις ταύτας ἐν τῷ πατρὶ.

'Αλλ' αὐτὸς ὡς διὰ τὰς δυνάμεις, ἵσως γνωριμωτέρας οὖσας ἡμῖν τοῦ θεοῦ, τὰς ὑποστάσεις καὶ τὰς τούτων προόδους ἐπιγι- 25 νωσκόντων ἡμῶν, ἀπὸ τῶν δυνάμεων ἐνσπείρειν ἀρχεται τὸ ψεύδος, ὡς ἂν ἐπὶ τῶν προσώπων ἀναφανῇ, καὶ τὸν δλον καὶ μόνον

1. φασιν Μ: φησὶν Δ	2. μεταποιεῖσθαι Μ: μεταποιῆσθαι Δ
3. τις Μ: τίς Δ	4. τισι Μ: τισὶ Δ
μενην Μ: συντεθιμένην Δ	5. συντεθειμένην Δ (καὶ κατωτέρω πολλαχοῦ). δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΔΜ
21. φησιν Μ: φησὶν Δ	17. αἴτιόν φασι Μ: αἴτιον φασὶ Δ
23. τις Μ: τίς Δ	

υἱὸν κατὰ τὸν Θεολόγον, διὸ καὶ αὐτὸς πρότερον ἀληθεύων εἶρηκε μόνον παραγόμενον, δσον οὐκ ἥδη ἀπ' ἐναντίας ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἀληθείας προβολέα καὶ αἰτίαν καὶ ἀρχὴν ἀπεργάσεται καὶ ἀπὸ τῆς τάξεως κατασκευάσει ταῦτα, δτι τοῦ πατρὸς δεύτερος ἡ υἱὸς, πρῶ-
5 τος δὲ τοῦ Πνεύματος, τρίτον δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον διὰ τὰς δυνά-
μεις τὰς προαγούσας ἢ τὰς αἰτίας, δτι ἡ μὲν προηγεῖται, ἡ δὲ ὑστε-
ρίζει. Καὶ εἰ μὲν προεχεστερὸς τοῦ πατρὸς τῇ δυνάμει, ἦν φησιν
εἶναι τὴν οὐσίαν, οὐκοῦν καὶ οὐσία· τὸ δὲ πορρώτερον καὶ ἄλλα
πλείω βλάσφημα καὶ χειρόνα τούτων πᾶς τις δρθῶς τε καὶ ἀπαθῶς
10 σκοπῶν ἐνυπάρχοντα τῷ λόγῳ φωράσει. Καὶ παρακατιών λέγει

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

’Αλλὰ μὴν, τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως τῆς αὐτῆς οὖσης,
ὅτε παράγει τὰ πρόσωπα, καὶ τῆς οὐσίας μιᾶς οὖσης αὖ πάλιν
ἀρχῆς καὶ δυνάμεως, τὰ παραγόμενα τὰ αὐτὰ ἀν ἣν πάντη πάν-
15 τως, μᾶλλον δὲ ἐν ἀν ἣν τῷ ὄντι τὸ παραγόμενον πρόσωπον, εἰ
μὴ τῇ οὐσίᾳ, καὶ ἄλλ’ ἀττα συνῆν, δι’ ὃν διάφοροί πως γένοιντο
αἱ δυνάμεις αἵς, υἱὸν καὶ Πνεῦμα παράγεται· τὰ δὲ ἄρα νοῦς ἀν
εἴη καὶ βούλησις.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

20 ’Ανάγκη ταῖς ἀρχαῖς συμφωνεῖν καὶ τὰ τέλη. Καὶ ὁ παρὼν
οὐκοῦν λόγος, ἐκ ψευδῶν κεχινημένος ἀρχῶν, τοιοῦτον ἔξει καὶ τὸ
ἀποτέλεσμα. Προϋποτίθησι γάρ τὰ χρόνον εἰςάγοντα εἰς τὴν τοῦ
ἀἰδίου ἀπόδειξιν. “Οτε γάρ, φησί, παράγει τὰ πρόσωπα, οὐκ ἔστι
χρόνος ἐν τούτοις· ἀεὶ γάρ ἣν προηγμένα καὶ ἀεὶ πρόεισι, μᾶλ-

2. ἀπ' ἐναντίας Μ: ἀπεναντίας Δ	7. φησιν Μ: φησὶν Δ
10. φωράσει Μ: φωράσι Δ	15. τῷ ὄντι Μ: τωόντι Δ
16. ἀττα Μ: ἀττα Δ	18. εἴη ΔΜ: εἴεν σ. 112, 15.
λείπει Μ	20. ὁ Δ:
23. φησὶ Μ: φησὶ Δ	

λον δὲ ἦν ἀπ' ἀρχῆς προηγμένα. Τοῦτο γάρ ἔχομεν μαθόντες παρὰ τοῦ θεολογικωτάτου Γρηγορίου, πρὸς τινα τῶν αἱρετικῶν ἀπαντήσαντος, πειραστικῶς ἐρωτῶντα περὶ τῆς θείας γεννήσεως καὶ εἰπόντος 'Αλλ' ἦν ἀπ' ἀρχῆς γεγεννημένος, ὁ υἱὸς δῆλον ὅτι, ἵνα σου ράδιως φύγωμεν τὰς περιέργους ἐνστάσεις καὶ φιλοχρό- 5 νους, καίτοι γε καὶ αὐτὸς ἐκυτοῦ συναισθανόμενος τὸ ἀίδιον πανταχοῦ προσδιορίζεται, ὡς εἰ τις λέγοι χρονικῶς πλὴν ἀἰδίως, τῷ μὲν ἀἰδίως τιθέμενος ἀληθεῖ ὄντι, περὶ δὲ θατέρου μὴ φροντίζων, εἰ τοῖς λόγοις ἀκολουθεῖ τῷ σφόδρᾳ βούλεσθαι τὴν οἰκείαν συστήσασθαι δόξαν. Καὶ ἃς προλαβὼν ἔλεγε δυνάμεις διακεκριμένας, 10 ὡς αὐτῷ τῷ διακεκρισθαι ταύτας διακεκριμένα καὶ τὰ θεῖα προϊέναι πρόσωπα, ἴδοις νῦν ταύτιζει, ἢ ἐνοποιεῖ, ἵν', ὡς ἔστι, τῇ ἐπεισαγωγῇ τῶν ἀλλων τῶν συνόντων τῇ οὐσίᾳ, τὰ δέ ἔστι νοῦς καὶ βούλησις, διηχάσῃ ταύτην, τὸ μὲν αὐτῆς προεπινοεῖσθαι, τὸ δὲ 15 ὑστερέειν νομοθετήσῃ.

15

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Καὶ ὁ νοῦς, ἀρχὴ καὶ δύναμις ὧν, ὡς αὐτὸς ἀξιοῖ διὰ γεννήσεως ἐνεργῶν, ἕμα τῇ οὐσίᾳ παράγει τὸν υἱὸν πρότερον· εἴθ' ἡ βούλησις συνάμα τῇ οὐσίᾳ διὰ προβολῆς παράγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον.

20

ΑΓΛΑΔΙΑΝΟΣ

Οὕτω γάρ φησιν αὐταῖς λέξεσιν

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

'Ο μὲν ἕμα τῇ οὐσίᾳ ἀρχὴ καὶ δύναμις ὧν δι' ἐνεργείας τῆς 1 (καὶ 4). ἀπ' ἀρχῆς ἔγραψε: ἀπαρχῆς ΔΜ 4. δῆλον ὅτι ἔγραψε: δηλονότι ΔΜ 12. ταύτιζει ἔγραψε: ταυτίζει ΔΜ 13. ἔστι Μ: ἔστι Δ 19. εἴθ' Μ: εἴθ' Δ συνάμα ἔγραψε: σύναμα ΔΜ

γεννήσεως παρακτικὴ τοῦ υἱοῦ, διὸ καὶ Λόγος ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ὑπὸ τῆς θεολόγου βροντῆς ὠνόμασται· νοῦ γὰρ γέννημα λόγος· οὐδὲ αὖ συνάμα τῇ [αὐτῇ] οὐσίᾳ βούλησις, ἀρχὴ καὶ δύναμις οὖσα δι’ ἐνεργείας τῆς προβολῆς ή πνεύσεως παρακτικὴ [τῆς] τοῦ ἀγίου 5 Πνεύματος ὑποστάσεως.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

’Αλλὰ καὶ ἐσμὸς ἡμῖν ἀρχῶν ἔχ τῶν λόγων τούτων ἀναφαίνεται· καὶ η̄ ὑπόστασις γὰρ καὶ αἱ δυνάμεις καὶ η̄ οὐσία καὶ νῦν ἔτι ὁ νοῦς. Ή γοῦν πολύαρχόν τι χρῆμα ὁ πατὴρ ὅσον ἔχ τῶν λόγων τούτων, ὥσπερ καὶ πολυδύναμον πρότερον, η̄ ἐν τῷ τε ἦν εἶναι διακρινόμενα τῆς οὐσίας ἐν εἰσι πάντως τῷ πράγματι Λατίνων φαίνεν τινες. Τίς η̄ χρεία τοῦ συνάπτειν ταῦτα καὶ διαιρεῖν καὶ ἄλλα καὶ κάτω στρέφειν; "Ηρκει γὰρ εἰπεῖν, δτι ὁ πατὴρ τῇ οὐσίᾳ προάγει τὸν υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δ δὴ φυλάττοντες 15 ἡμεῖς, τὸ συμβαῖνον προϊόντες σκοπήσωμεν· τὰ γὰρ ἄλλα παρέλκει. "Ηδη δὲ καὶ δύναμιν τὸν νοῦν καλεῖ καὶ ἄλλην ἀρχὴν παρὰ τὴν γεννητικὴν δήπου δύναμιν· ἐπεὶ διὰ γε τὸν νοῦν καὶ τὴν βούλησιν διαφόρους γίνεσθαι φησι τὰς δυνάμεις, ταύτας δὲ αὖθις τὴν οὐσίαν ἔρει προϊὼν, η̄ς ἐπεται μεμερίσθαι τὴν οὐσίαν.

20 Εἶτα δύναμιν μὲν ἐν θεῷ πατρὶ λέγει τὸν νοῦν, νοῦ δὲ γέννημα τὸν λόγον. "Οθεν ἄρα γέννημα τῆς δυνάμεως ὁ λόγος, δπερ οὐδεὶς ποτε εἴρηκεν· ἀνθρώπινον γὰρ τοῦτο. 'Αλλ' ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν Β' τῶν περὶ υἱοῦ 'Ονομάζεται, φησὶν, ὁ υἱὸς Λόγος, δτι οὕτως ἔχει πρὸς τὸν πατέρα ως πρὸς νοῦν λόγος. "Ετι τὴν μὲν δύναμιν 25 τὴν οὐσίαν εἶναι φησι, τὴν δὲ οὐσίαν ἔλεγε μήτε γεννᾶν μήτε γεννᾶσθαι, λέγων καλῶς.

3. συνάμα Δ: σύναμα Μ	αύτῇ προσέθηκα: λείπει ΔΜ
τῆς προσέθηκα: λείπει ΔΜ	9. πολύαρχόν τι Μ: πολύαρχόντι Δ
11. ἐν εἰσὶ Μ: ἐν εἰσὶ Δ	18. γίνεσθαι φησὶ Μ: γίνεσθαι φησὶ Δ
23. ὀνομάζεται φησὶν Δ: ὀνομάζεται φησὶν Μ	
25. εἶναι φησὶ Μ: εἶναι φησὶ Δ	γεννᾶν Δ: γεννᾶν Μ

Βούλησιν δὲ εἰπὼν τὴν ἐν τῷ πατρὶ παρακτικὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος δύναμιν καὶ ἀργὴν, οὐ δοχεῖ τὸν ἐνα τῆς Τριάδος, τὸν παράκλητον λέγω, τοῖς κτίσμασι συναριθμεῖν; Ταύτη γὰρ διακρίνουσι τὰ θεῖα πρόξωπα τῶν κτισμάτων, ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῆς φύσεως, τὰ δὲ ἐκ τῆς βουλήσεως εἰσὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ 5 μὲν προάγει τῷ πεφυκέναι ὁ Θεὸς, τὰ δὲ προάγει τῷ βούλεσθαι. Παράξομεν δὲ καὶ τοὺς διδασκάλους τοῦτο μαρτυρήσοντας. Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς τῆς ἀληθείας οὕτω φησὶ «Τοῦ Θεοῦ ἔχοντος οὐσίαν μὲν πρὸς ὑπαρξίν, βούλησιν δὲ πρὸς ποίησιν, ὁ ἀπορρίπτων οὐσίας καὶ βουλῆς τὴν διαφορὰν καὶ τὴν ὑπαρξίν 10 ἀπορρίπτει τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ποίησιν, ὑπαρξίν μὲν τὴν αὐτοῦ, ποίησιν δὲ τῶν οὐκ ὄντων». Καὶ ὁ Θεῖος Μάξιμος ἐν ταῖς εἰς τὸν ἀγιον Διονύσιον ἔξηγήσεσί φησι· «Κυρίως τοῦ ἀκινήτου καὶ ωζαύτως ἔχοντος λέγεται ἡ εἰς τὰ ὄντα βούλησις αὐτοῦ καὶ αἱ πρόδοις τῆς εἰς πάντα προνοίας αὐτοῦ». Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς «Ἐργον 15 μὲν θείας φύσεως ἡ προαιώνιος καὶ ἀΐδιος γέννησις καὶ ἐκπόρευσις, ἔργον δὲ θείας θελήσεως ἡ κτίσις». Καὶ ἡ ε' σύνοδος τῶν οἰκουμενικῶν οὕτω λέγει· Ὁ Θεὸς, φησιν ὁ Ὡριγένης, ἀπὸ τοῦ μὴ κτίζειν ἐλθὼν εἰς τὸ κτίζειν, πάντως ἐτράπη ἀφ' ἐτέρου εἰς ἐτερον, ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι οὐ κατὰ τὴν φύσιν ἐτράπη, ἀλλὰ 20 κατὰ τὴν ἐνέργειαν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ κατ' αὐτήν· εἶχε γὰρ ἀεὶ τὴν δύναμιν τοῦ κτίζειν καὶ δημιουργεῖν· ἐνηργήθη γὰρ ἡ τοιαύτη δύναμις δτε ἡβουλήθη».

Οὐ συνάδει τοῖς πατράσι τούτοις καὶ οὗτος, οἵςπερ αὐτοὶ περὶ τῶν κτισμάτων ἀποφαίνονται, ταῦτα καὶ αὐτὸς περὶ τῆς προόδου 25 τοῦ ἀγίου Πνεύματος λέγων. «Οτε γάρ φησι παράγει τὸ Πνεῦμα ὁ πατὴρ, ἡ συνοῦσα τῇ οὐσίᾳ βούλησις, ἀρχὴ καὶ δύναμις δι' ἐνεργείας τῆς προβολῆς ἡ πνεύσεως γίνεται παρακτικὴ αἰτία τῆς τοῦ ἀγίου Πνεύματος ὑποστάσεως. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐντεῦθεν ἀτοπα, μᾶλλον δὲ βλάσφημα πᾶσι δῆλα, καὶ οὐ δεῖ πολυλογεῖν. 30

5. βουλήσεώς είσι Μ: βουλήσεως είσι Δ 13. ἔξηγήσεοι φησι Μ: ἔξηγήσεοι φησι Δ 18. θεός φησιν Μ: θεὸς, φησιν Δ

21. κατ Μ: κατ' Δ 25. ἀποφαίνονται Μ: ἀποφαίνωνται Δ

διγάζει δὲ καὶ τὴν βούλησιν καθό ἐστιν ἀρχή τινων, εἰς αὐτεξουσίον αὐτὴν διελῶν καὶ ἡναγκασμένην τινὰ, οὐκ οἶδα ποίαν τινὰ λέγων ἔκατέραν· προτέρων γάρ φησιν Οὐχ ὡς ἀρχὴ αὐτεξουσίος, ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖα καὶ φυσική τις δύναμις καὶ ἀρχὴ, εἴτ' ἐπάγει

5

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Διὸ πρὸς τῶν θεολογούντων ἀγάπη τὸ θεῖον κέχληται Πνεῦμα.
τῆς γάρ ἀγάπης ἡ δύναμις βούλησις.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Καλῶς ἄρα ἐλέγομεν, μᾶλλον δὲ οἱ θεολόγοι, Ἡ πρὸς τὴν
10 δημιουργίαν κτίσις τοῦ τῶν δλων θεοῦ τοῦ ἀκινήτου ἐστὶν ἡ βούλησις αὐτοῦ, ἥτις οὐ μιᾷ τῶν θείων ὑποστάσεων ἀρώρισται·
κοινὴ γάρ ἐστιν ἐνέργεια καὶ μία δύναμις ἡ δημιουργική. Ἰδοὺ
γάρ τὸ θεῖον Πνεῦμα, κεκλημένον ἀγάπη, δύναμιν ἔχει παρα-
κτικὴν ἑαυτοῦ τὴν βούλησιν· καὶ οὐδέποτε τὸν ρύπον τοῦτον ἀπο-
15 νίφονται Λατῖνοι τοῦ λέγειν κτίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπεὶ
καὶ ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ δοξάζουσι παράγεσθαι.

ΑΡΙΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Συνάδει δέ φησι τὰ λεγόμενα ταῖς τῶν θεολογούντων φωναῖς, οὐχ ἡττον δὲ τοῖς εἰρημένοις ὑπὸ τοῦ ιεροῦ Αύγουστίνου ἐν
20 τῷ Περὶ τριάδος βιβλίῳ, ἐν οἷς καὶ μνήμην μὲν τὴν γεννητικὴν,
βούλησιν δὲ τὴν πνευστικὴν ἐκάλεσε δύναμιν.

1. καθό ἐστιν ἔγραψε: καθό ἐστιν Μ: καθό ἐστι Δ ἀρχή τινων Δ: ἀρχὴ τινῶν Μ 13. ἀγάπη ἔγραψε: ἀγάπην ΔΜ

18. Συνάδει ἔγραψε ἐπόμενος τῷ ἔθει τοῦ Ἀγαλλιανοῦ: Συνάδει ΔΜ συμφώνως πρὸς τὸ ἐν σ. 113, 6 Δ δέ φησι Δ: δὲ, φησὶ, Μ

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Φεύ τῆς συκοφαντίας. Καὶ τίνες τῶν θεολόγων τὰς φωνὰς ταύτας παρέδωκαν αἷς συνάδει τὰ λεγόμενα; Οὐδεὶς δήπου. Διαβάλλει γάρ καὶ τὸν μαχαριώτατον Αύγουστινον ὡς δυνάμεις καλοῦντα τοῦ πατρὸς τὴν μνήμην καὶ τὴν βούλησιν, τὴν μὲν γεννητικὴν, τὴν βούλησιν δὲ πνευστικήν. Οὐ γάρ εὑρηταὶ που τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, δσα γε ἡμεῖς ἴσμεν, οὕτω ταῦτα λεγόμενα, μᾶλλον δὲ τούναντίον ἄπαν. Συνάδει γάρ κάκεῖνος τοῖς λοιποῖς ἀγροὶς τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ λέγων τὰ κτίσματα. Ἐν γάρ κεφ. τοῷ Περὶ Τριάδος βιβλίου Καταγέλαστος, φησὶν, ἡ 10 Εὐνομίου διαλεκτικὴ, ἐξ οὗ οἱ Εὐνομιανοὶ αἱρετικοὶ ἀνεφύησαν. "Ος μὴ δυνηθεὶς νοῆσαι ἢ μὴ βουληθεὶς πιστεῦσαι τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ Λόγον, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τοῦ θεοῦ υἱὸν εἶναι φύσει, τούτεστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς γεννηθέντα οὐ τῆς φύσεως ἢ τῆς οὐσίας εἴπεν εἶναι υἱὸν, ἀλλὰ τῆς θελήσεως τοῦ θεοῦ, 15 συμβεβηκυῖαν δῆλον δτι τῷ θεῷ βουλόμενος μαρτυρῆσαι θέλησιν, καθ' ᾧ ἐγέννησε τὸν υἱόν.

Πῶς οὖν αὐτὸς τῶν αἱρετικῶν καταγελῶν ταῦτα λεγόντων τοῖς ὅμοιοις ἀν περιέπεσεν; ἢν γάρ ἀν δήπου καταγελαστότερος. "Ο δὲ λέγει περὶ τε μνήμης καὶ θελήσεως οὐκ ἀπὸ τῆς Γραφῆς 20 ἔχειν διατείνεται, ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ συνάγειν ἐπιβόλω τινὶ λογισμῷ ἀπὸ τῆς κτιστῆς εἰκόνος τοῦ θεοῦ, ἢ ἔστιν δὲ ἄνθρωπος, εἰκασίαν τινὰ παραδιδοὺς τοῦ ἀκτίστου θεοῦ παρακατιών. Ἐν γάρ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ οὖπερ ἔναγχος ἐμνήσθημεν οὕτω φησίν· «Ἀλλὰ περὶ τῆς κτίσεως ἢν ἐποίησεν δὲ θεὸς, ὅπόσον οἷος τ' ἐγενόμεθα, ἐδιδά- 25 ξαμεν τοὺς λόγον περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἀπαιτοῦντας, ὡς

16. συμβεβηκυῖαν Μ: συμβεβηκύιαν Δ 22. ἢ ἔστιν ἔγραψε: ἢ ἔστιν Δ: ἢ ἔστιν Μ 25. τ' ἐγενόμεθα ἔγραψε: τε γενόμεθα ΔΜ 29. ἀπαιτοῦντας Μ: ἀπαιτούντας Δ

τὰ ἀδρατα αὐτοῦ διὰ τῶν γεγονότων καθόσον δύνανται νοούμενα καθορᾶν, καὶ μάλιστα διὰ τῆς λογικῆς ἢ νοερᾶς κτίσεως τῆς γενομένης κατ' εἰκόνα θεοῦ, δι' οὗ ὡςπερ δι' ἐξόπτρου διπόσον δύνανται, εἴ γε δύνανται, βλέπειν τὸν θεὸν τὴν Τριάδα ἐν τῇ ἡμεριδιανῇ μνήμῃ καὶ τῇ νοήσει καὶ τῇ θελήσει. Ταῦτα δὲ τὰ τρία ἐν τῷ αὐτῷ νοὶ φυσικῶς θεόθεν καθεστηκότα ἔκαστος ζωηρῶς θεωρεῖ καὶ πόσον μέγα ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἔνθα πέφυκε καὶ ἡ ἀτόπιος καὶ ἀμετάβλητος οὐσία μνημονεύεσθαι καὶ βλέπεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖσθαι. 'Αναμιμνήσκεται γάρ διὰ τῆς μνήμης, βλέπεται διὰ τῆς 10 νοήσεως, περιβάλλεται διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ παντάπασιν εὑρίσκει τῆς ἄκρας Τριάδος τὴν εἰκόνα».

Καὶ αὖθις ἐν τῷ κατ' χερ. «Καὶ γάρ καὶ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα ἣν οὐχ ἔχει τὰ κτήνη, τουτέστι καθ' ἣν τὰ νοητὰ πράγματα οὕτω περιέχεται ως μὴ πρὸς αὐτὴν διὰ τῶν 15 τοῦ σώματος αἰσθήσεων ἔρχεσθαι, κατὰ τὸ μέτρον ἐαυτῆς ἔχει ἐν τῇδε τῇ τῆς Τριάδος εἰκόνι ἀσυγκρίτως μὲν ἀνδριοῖς, δμωας δὲ ὅποιανδήποτε τοῦ πατρὸς ὄμοιότητα. "Ἐτι δὲ καὶ ἡ νόησις τοῦ ἀνθρώπου ἡ διὰ τῆς τοῦ λογισμοῦ προθέσεως ἐκεῖθεν μορφουμένη, ἐπειδὰν δὲ γινώσκεται λέγηται καὶ μηδὲ μιᾶς γλώττης 20 ἀλλὰ καρδίας ἡ λόγος, ἔχει ἐν τῇ οἰκείᾳ μεγάλη ἀνομοιότητι καὶ τινα ὄμοιότητα τοῦ υἱοῦ. Καὶ δὴ καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀγάπη ἐκ τῆς γνώσεως προϊούσα καὶ τὴν μνήμην συνάπτουσα καὶ τὴν νόησιν, ως ἀν κοινῇ τῷ πατρὶ τε καὶ τῷ γεννήματι, δθεν οὔτε πατήρ, οὔτε γέννημα εἶναι νοεῖται, ἔχει ἐν τῇδε τῇ εἰκόνι εἰ καὶ 25 λίσαν ἀνδριοῖς ὄμοιότητά τινα τοῦ ἀγίου Πνεύματος». Καὶ αὖθις· «Περὶ δὲ τοῦ ἀγίου Πνεύματος οὐδὲν ἐν τῷδε τῷ αἰνίγματι δπερ δμοιοῖς ἀν αὐτῷ δοκοίη ἀπέδειξα, δτι μὴ τὴν θέλησιν ἡμῶν ἡ τὸν ἔρωτα ἡ τὴν ἀγάπην, ἡτις ἔρρωμενεστέρα ἐστὶ θέλησις».

Καὶ ἐν τῷ κείμενῳ· «Τοῦτο τὸ ὄνομα τῷ Πνεύματι τῷ ἀγίῳ 30 ἀρμόζει, ὡςπερ καὶ ἡ ἀγάπη· τί δέ ἐστιν ἔτερον ἀγάπη ἡ

2. καθορᾶν Δ: καθορᾶν Μ 13. τουτέστι ἔγραψε: τουτέστιν ΔΜ καθ' Μ: κάθ' Δ 20-21. καὶ τίνα Μ: καὶ τίνα Δ

30. τί Μ: τί Δ

θέλησις; ». Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ κεφ.· « Ὁσάκις ἀν ἐν αὐτῇ τῇ κτίσει, ήτις ἐσμὲν ἡμεῖς, δμοιόν τι ἔκείνῳ τῷ πράγματι ἀποδεῖξαι ἡθέλησα, τῇ ὅποιαδήτινι ἐννοίᾳ ἡμῶν οὐκ ἀποχρῶσα φράσις ἐπηκολούθησεν, εἰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐννοίᾳ ἐπιχειρήσαντος ἐμαυτοῦ μᾶλλον ἥσθόμην ἦ τελειώσαντος καὶ ἐν ἐνὶ μὲν προςώπῳ, 5 δπερ ἐστὶν ὁ ἀνθρωπος, εὑρηκέναι τὴν εἰκόνα τῆς ἄκρας Τριάδος καὶ ἐν τρεπτῷ πράγματι, ὡς τὰ τρία ἔκεινα ῥῶν νοεῖσθαι δύνχται».

Οὕτω μὲν ὁ διδάσκαλος, ἐπεὶ εἰκόνα τοῦ θεοῦ τὸν ἀνθρώπον τῆς Γραφῆς ἤκουσε λεγούσης, ἀπὸ τῆς τοιαύτης εἰκόνος εἰκασίαν τινὰ παραδίδωσιν ὅσην οἶδεν τε δι' αὐτῆς τὸ ἀρχέτυπον ἐννοεῖν, 10 καὶ ἀπὸ τῶν ἐγκαθεστηκότων τῷ τοῦ ἀνθρώπου νοῦ θεόθεν φυσικῶς, τὰ δέ ἐστι μνήμη καὶ νόησις καὶ θέλησις, ἀ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τρεπτῷ ὅντι καὶ ὑπὸ χρόνου, οὕτω καὶ αὐτὰ θεωρεῖται, ὡς δι' ἐξόπτρου τινὸς, φησὶ, τὸν δυνάμενον, εἴ γε δύναται, τὰ ἐν τῇ ἀεδίῳ καὶ ἀμεταβλήτῳ οὐσίᾳ ἀναγωγικῶς τρία πρόσωπα θεωρεῖν τε 15 καὶ νοεῖν, εἰ καὶ μεγάλη ἀνομοιότης ἐστὶ τούτων πρὸς ἔκεινα, ὅσον μόνον τὸν ἐξεταστικὸν τοῦ ἀνθρώπου νοῦν ἔχειν τινὰ ἕδρυσιν ἐν ταῖς περὶ θεοῦ ἐννοίαις καὶ ἐφησθῆναι κατάληψίν τινα, εἰ καὶ λίαν ἀμυδρὰν ἦ καὶ πάντα ἀνόμοιον, ἀπὸ τῶν καθ' αὐτὸ περὶ ἔκεινου πορισάμενον. Οὐ μέντοι γε ἀπὸ τῆς Γραφῆς ἔχειν ταῦτα 20 προστίθησιν, ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ μᾶλλον διδάσκειν τοὺς καὶ λόγον περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἀνθρώπειον ἀπαιτοῦντάς φησι· καὶ οὐδὲ τελείως τὸ μὴ ἐπακολουθεῖν ἀποχρῶσαν τὴν φράσιν, μόνον δὲ ἐπιχειρεῖν τῇ ἐννοίᾳ.

“Οθεν δῆλον ὡς ὁ παρὼν διδάσκαλος ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ νοῦ 25 τὴν μνήμην καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν θέλησιν, ἣν καὶ ἔρωτα καὶ ἀγάπην προσονομάζει, ὡς δυνάμεις οἶδε καὶ ἐνεργείας· ἐν δὲ τῇ μακαρίᾳ Τριάδι οὐχ ὡς δυνάμεις νοεῖ, ἀλλ' αὐτὰς τὰς ὑποστάσεις οὕτως δυναμάζει. Ἡ γὰρ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου, φησὶ, μήτε σύγκρισιν ἔχουσα μήτε δμοιότητα, ἔχει δμως ὅποιανδήτινα δμοιό- 30

11. ἐγκαθεστηκότων Μ: ἐγκαθεστηκώτων Δ 12. δέ ἐστι Μ: δέ
ἐστὶ Δ 22. ἀπαιτοῦντάς φησι Μ: ἀπαιτοῦντας φησὶ Δ 27. προσ-
ονομάζει Μ: προσωνομάζει Δ 29. φησὶ ἐγραψα: φησὶν ΔΜ

τητα τοῦ πατρὸς, καὶ ἡ ἐν ἡμῖν νόησις, ἥτοι τὸ τοῦ νοῦ καὶ τῆς μνήμης ἀποτέλεσμα, δὲ ἐνδιάθετος δῆλα δὴ λόγος, οὐχ δὲ προφορικὸς τῆς γλώττης, εἰ καὶ ἀνόμοιον ἔχει τινὰ ὁμοιότητα τοῦ νοοῦ, καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀγάπη καὶ ἡ θέλησις ἔγει ὁμοιότητα τοῦ 5 ἀγίου Πνεύματος. Καὶ τοῦτο, φησί, τὸ ὄνομα τῷ Πνεύματι τῷ ἀγίῳ ἀριθμεῖται, ὡςπερ καὶ ἡ ἀγάπη· τί γάρ ἐστιν ἔτερον, φησίν, ἀγάπη ἡ θέλησις; Ταῦτα δὲ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τῶν λοιπῶν διδασκάλων, καὶ μάλιστα τῶν ἀνατολικῶν, φιλοσοφεῖ. Εἰσὶ γάρ οἱ τὸν πατέρα νοῦν προσηγορεύκασι καὶ τὸν υἱὸν Λόγον δὲ τῆς βροντῆς υἱὸς καὶ ἀγάπην τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον· τὴν ἀγάπην γάρ τοῦ ἀνθρώπου ἔρωμενεστέραν φησὶ θέλησιν Αὔγουστῖνος, ἀλλ' οὐ τὴν θέλησιν, ἥτοι τὴν βούλησιν, δύναμιν πρακτικὴν τῆς ἀγάπης εἴρηκεν, ἥτοι τοῦ ἀγίου Πνεύματος· δὲ γάρ τοῦτο φάσκων Μακεδόνιος ἀντικρὺς.

15 “Οὓτε δὲ βούλεται ταυτὶ τὰ δնόματα, δὲ πατήρ καὶ ὁ νοῦς, τοῦτο καὶ ἡ μνήμη παρὰ τῷ Αὔγουστίνῳ· καὶ δὲ βούλεται ὁ υἱὸς καὶ Λόγος, τοῦτο καὶ ἡ νόησις παρὰ τῷ αὐτῷ· καὶ δὲ βούλεται τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ ἀγάπη, τοῦτο καὶ ἡ θέλησις ὁμοίως. Ταῦτα δὲ τὰ δνόματα ιδιότητάς φασιν οἱ θεολόγοι παραδηλοῦν τὰς ἐν τῇ 20 οὐσίᾳ τὰ πρόσωπα διακρινούσας ἔχεινα καὶ τὰς πρὸς ἄλληλα σχέσεις καὶ ἀναφορὰς ἐμφαίνειν αὐτῶν. Αἱ γάρ ιδιότητες, φησὶ Βασίλειος ἐν δευτέρῳ τῶν Πρὸς Εὐνόμιον, οἵονεί τινες μορφαὶ καὶ χαρακτῆρες ἐπιθεωρούμεναι τῇ οὐσίᾳ, διαιροῦσι μὲν τὸ κοινὸν τοῖς ιδιάζουσι χαρακτῆρσι, τὸ δὲ ὁμοφυὲς τῆς οὐσίας οὐ διακόπτουσιν· 25 οἶον κοινὸν μὲν ἡ θεότης, ιδιώματα δὲ τινὰ πατρότης καὶ υἱότης. Ἐκ δὲ τῆς ἑκατέρου συμπλοκῆς, τοῦ τε κοινοῦ καὶ τοῦ ιδίου, ἡ κατάληψις ἡμῖν τῆς ἀληθείας ἐγγίνεται. Καὶ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διακεκριμένα, φησί, τὸ τοῦ πατρὸς ὑπερούσιον ὄνομα καὶ χρῆμα καὶ υἱοῦ καὶ Πνεύματος, οὐδεμιᾶς ἐν τούτοις ἀντιστροφῆς ἢ δλως 30 κοινότητος ἐπαγομένης. Καὶ Γρηγόριος δὲ Θεολόγος Αὕτο, φησὶ,

6. ἔτερον Μ: ἔτερον Δ
τας φασὶν Δ

19. ιδιότητάς φασιν Μ: ιδιότη-